

Іваниця Андрій Володимирович
доцент кафедри загальноправових дисциплін,
кандидат юридичних наук, доцент

Підпригора Карина Борисівна
студентка юридичного факультету

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ПРАВОВІ ФОРМИ ЗАХИСТУ ПРАВА ГРОМАДЯН НА ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Сучасне суспільство зацікавлене в розвитку прозорості й відкритості державного управління. Широкий доступ до інформації про державні та муніципальні органи розширює можливості оцінювати діяльність цих органів. Найбільший обсяг інформації, який становить інтерес суспільства, окремих громадян і організацій, акумулюється в державних органах виконавчої влади й органах місцевого самоврядування. Не випадково ідея прозорості почала реалізовуватися практично у всіх країнах виконавчої гілки влади.

Теоретичним підґрунтям дослідження права на доступ до інформації є праці: В. Авер'янова, О. Бандурки, Ю. Битяка, Л. Білої, Р. Калюжного, Т. Коломоєць, В. Колпакова, О. Кузьменко, Є. Курінного, О. Остапенка, М. Тищенко та інших.

Підвищення відкритості державних органів дозволяє досягти відразу кількох цілей. По-перше, зробити державу більш демократичною, інформаційно відкритою і «прозорою» для громадян. По-друге, підвищити ефективність діяльності державного апарату, оскільки світовий досвід показує, що непрозора, а отже, безвідповідальна влада неефективна. По-третє, встановити громадський контроль над владою. Тільки громадський контроль дозволить підвищити відповідальність державних і муніципальних службовців за свою діяльність, зробить більш ефективною боротьбу з корупцією, розтратою, зі зловживанням посадовим становищем.

Доступ до інформації важливий не тільки для громадян: не менший інтерес до відкритості прийняття рішень проявляє і бізнес, якому винятково важливо своєчасно отримати інформацію з широкого кола питань – від проведення конкурсів за державними й муніципальним замовленнями до інформації про порядок і умови отримання ліцензії, дозволу і т. п. [1].

Право на інформацію є одним з найважливіших конституційних прав в умовах становлення сучасної демократичної, правової держави з розвинутою громадою. Конкретні гарантії та форми здійснення конституційних прав громадян на доступ до інформації, а також обов'язки держави забезпечити надання такої інформації визначені Законом України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації», «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації» [2].

Основний варіант запиту – письмова форма, але допускається ще й усна. Різноманітність письмового запиту – запитання в електронній формі. Якщо ж в документі не передбачений спосіб повідомлення певної інформації, то правничому органу слід обрати найбільш прийнятний і адекватний для конкретної ситуації. Але в усіх випадках форма повідомлення інформації має бути зручною для споживача інформації. Від обраного варіанту запиту залежить і форма відповіді на нього.

Відповідно до законодавства, рішення і дії державних органів і органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, які порушують право громадян на доступ до інформації, оскаржуються до вищого органу державної влади, посадовій особі чи можуть бути оскаржені в судовому порядку [3]. У разі відмови від повідомлення інформації, необґрунтованої відстрочки відповіді або ненадання її протягом терміну, який встановлений законом, а ще в разі інших порушень порядку розгляду і задоволення запиту, який передбачений законом, такі діяння оскаржуються до вищого органу державної влади, посадовій особі чи можуть бути оскаржені в судовому порядку.

Крім того, треба зазначити, що рішення державних органів, організацій, їх посадових осіб, які порушують право суб'єкта на доступ до інформації, оскаржуються уповноваженому з прав людини. Особам, які отримали неправомірну відмову, а також несвоєчасну відповідь на запит, в порядку, встановленому законодавством, надається право на компенсацію моральної шкоди, яку вони понесли.

Стосовно судової практики щодо захисту права доступу до інформації про діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, то тут необхідно зазначити таке. Відповідно до законодавства кожен орган виконавчої влади зобов'язаний сформувати власний офіційний вебсайт для розміщення даних, зазначених у Переліку, який затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 4 січня 2002 р. № 3. Акт відсутності в органів виконавчої влади власного вебсайту розглядається як суттєва перешкода щодо виконання права громадян на доступ до інформації стосовно діяльності цього органу, а ще може оскаржуватися в суді.

Список використаних джерел

1. Бачило І. Л. Інформаційне право : підручник для академічного бакалаврату. 5-те вид., перероб. і доп. Москва : Юрайт, 2017. 419 с.
2. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січня 2011 р. *Офіційний вісник України*. 2011. № 10. Ст. 29.
3. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації : Закон України від 23 вересня 1997 р. *Офіційний вісник України*. 1997. № 42. С. 43.

Наливайко Олег Іванович
науковий співробітник
секретаріату Вченої ради,
кандидат юридичних наук, доцент

Сенько Вікторія Вікторівна
слухач магістратури юридичного факультету

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

**ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ:
ПІДХОДИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ**

Традиційно в правовій науці особливу увагу вчених привертає питання щодо сутності юридичної відповідальності. Однак незважаючи на те, що велика кількість праць присвячена вивченню проблем юридичної відповідальності, до цього часу в правовій доктрині немає єдності у визначенні досліджуваного поняття.

У юридичній літературі юридичну відповідальність досліджували у своїх працях: Ю. Барабаш, Л. Баранова, В. Борисова, В. Гришук, О. Іваненко, А. Комзюк, М. Мироненко, Л. Наливайко, Н. Оніщенко, Ю. Пономаренко, І. Сердюк, Є. Ткаченко, А. Шабуров, Л. Явич та ін.

А. Мордовець зазначає, що проблема юридичної відповідальності заслуговує пильної уваги [1]. Підходи щодо розуміння сутності юридичної відповідальності не тільки відрізняються, суперечать, а й взаємовиключають один одного.

Як справедливо зазначає Л. Расказов, юридична відповідальність є різновидом соціальної відповідальності. При цьому можна зазначити, що юридична відповідальність є особливим видом соціальної відповідальності, оскільки вона нерозривно пов'язана з державою, правовими нормами, а також протиправною поведінкою фізичних осіб та їх об'єднань. Держава, видаючи норми права, визначає юридичну відповідальність суб'єктів незалежно від їх волі і бажання, носить державно-примусовий характер [2].

На сьогодні, існують різні підходи щодо визначення цього поняття. Наявні підходи умовно можна поділити на: позитивний; ретроспективний; змішаний, який об'єднує основні ідеї позитивного і ретроспективного підходу; нетрадиційні підходи.

Історично першим почали досліджувати негативний аспект юридичної відповідальності. Зазначимо, що цей підхід відрізняється найбільшою різноманітністю думок щодо його визначення та правової природи.

З погляду О. Іоффе і М. Шаргородського, під юридичною відповідальністю слід розуміти міру державного примусу, засновану на юридичному і громадському осуді поведінки правопорушника, що виражається у встановлених для нього певних негативних наслідків у формі обмежень особистого чи майнового характеру.